

Sprawozdanie z audytu zapewniającego

**w zakresie oceny funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi
organizowanego dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych**

Nazwa zadania audytowego: Ocena funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i ochrony środowiska w Gminie Głównicyce

Nazwa i adres komórki, w której przeprowadzono zadanie audytowe: Urząd Gminy Głównicyce , ul Kościuszki 8, 76-220 Głównicyce

Zadanie zgodne z planem audytu na 2026 r.

Audytór wewnętrzny – Katarzyna Jakubowska

Cel audytu:

Celem audytu była ocena działań jednostki samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań z obszaru gospodarowania odpadami komunalnymi i ochrony środowiska.

Ponadto, badaniem objęto funkcjonowanie kontroli zarządczej i kontroli wewnętrznej w zakresie spraw objętych kontrolą.

Ustalenie stanu faktycznego wraz ze sklasyfikowanymi wynikami według kryteriów oceny ustaleń stanu faktycznego

Wysokie – największe ryzyko; prawdopodobieństwo/możliwość wystąpienia zdarzeń lub braku podjęcia działań lub realizacji działań niezgodnych z obowiązującymi przepisami; kategoria nieprawidłowości obarczonych bardzo poważnymi następstwami mającymi wpływ na funkcjonowanie jednostki; niezbędna niezwłoczna reakcja kierownictwa;

Średnie – umiarkowane ryzyko; słabe punkty systemu, nie mające tak istotnych implikacji, jak wymienione powyżej; usprawnienie ich pozwoli obniżyć ryzyko do akceptowalnego poziomu; działania naprawcze powinny nastąpić w ustalonym czasie.

Niskie – oznacza drobne uchybienia, błędy, sytuacje lub czynności, które wymagają poprawy w celu zapewnienia skuteczności lub efektywności działania; niska istotność w przypadku stwierdzenia ustaleń powinny zostać podjęte działania naprawcze lub monitorowanie ryzyka w

zależności od decyzji kierownictwa (są to także uchybienia kwalifikujące się do wdrożenia w trakcie audytu).

Zalecenia będą dotyczyć zidentyfikowanych ryzyk, a kryteria oceny pozwolą na wskazanie stanu pożądanego, w celu wyeliminowania lub obniżenia ryzyka do akceptowalnego poziomu. Rezultaty audytu określają dokonaną na podstawie obowiązujących przepisów ocenę stanu kontroli zarządczej w zakresie wymagań dotyczących stanu zgodności z przepisami prawa, aktualizacji dokumentów, upoważnień i aktów wewnętrznych regulujących procedury w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi.

W celu oceny systemu dokonano realizacji zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy, w tym:

- stanowienie prawa miejscowego w audytowanym obszarze,
- analiza zakresu czynności.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;
- Uchwała Nr XVIII/152/20 Rady Gminy Główny z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Główny;
- Uchwała Nr XVIII/152/20 Rady Gminy Główny z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
- Uchwała Nr VII/68/24 Rady Gminy Główny z dnia 28 listopada 2024 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości tej opłaty;
- Uchwała Nr LIV/452/23 Rady Gminy Główny z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości tej opłaty;
- Uchwała Nr XVIII/153/20 Rady Gminy Główny z dnia 27 lipca 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów.

Stan faktyczny

W toku audytu dokonano analizy organizacji i funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Głównicyce. Badaniem objęto w szczególności akty prawa miejscowego regulujące zasady odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, metodę ustalenia opłaty, wysokość stawek, regulamin utrzymania czystości i porządku, zasady funkcjonowania Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zakres czynności pracownika odpowiedzialnego za realizację zadań w tym obszarze oraz dane wykazane w sprawozdaniach dotyczących odebranych i zebranych odpadów komunalnych. System gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Głównicyce został oparty na przepisach ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Gmina zobowiązana jest do zorganizowania odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Rada gminy może także, w drodze uchwały, objąć systemem nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne, jak również nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Z przekazanych dokumentów wynika jednak, że Gmina Głównicyce nie objęła systemem ani nieruchomości niezamieszkałych, ani domków letniskowych i innych nieruchomości wykorzystywanych rekreacyjnie.

Gmina Głównicyce zorganizowała zatem system gospodarowania odpadami komunalnymi przede wszystkim dla nieruchomości zamieszkałych. W ramach systemu zapewnia odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, w tym w szczególności niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych, bioodpadów, odpadów zbieranych selektywnie, tj. papieru, szkła, metali i tworzyw sztucznych, a także popiołu, odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, chemikaliów, przeterminowanych leków, zużytych baterii i akumulatorów, zużytych opon, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, tekstyliów oraz odzieży.

W uchwałach określono szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz zagospodarowania tych odpadów. Uregulowano również zasady wyposażenia nieruchomości w pojemniki oraz worki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych. Właściciele, użytkownicy i najemcy nieruchomości zostali zobowiązani do udostępniania pojemników i worków w terminach odbioru, w miejscach umożliwiających swobodny dojazd pojazdów odbierających odpady. Uchwała określa częstotliwość odbioru poszczególnych frakcji odpadów komunalnych.

Odpady niesegregowane, zmieszane, z nieruchomości zamieszkałych odbierane są z częstotliwością zależną od rodzaju zabudowy oraz okresu roku. W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej w okresie od 1 kwietnia do 31 października odpady te odbierane są raz na dwa tygodnie, natomiast w okresie od 1 listopada do 31 marca — raz w miesiącu. W zabudowie wielolokalowej odbiór tych odpadów następuje raz w tygodniu. Odpady zbierane selektywnie odbierane są zgodnie z harmonogramem określonym w uchwale. Dotyczy to w szczególności tworzyw sztucznych i metali, szkła, papieru oraz odpadów ulegających biodegradacji. Z przekazanych uchwał zmieniających wynika, że Gmina aktualizowała częstotliwość odbioru wybranych frakcji odpadów oraz rozszerzała katalog odpadów przyjmowanych w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, między innymi o odzież i tekstylia.

Na terenie Gminy obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku przyjęty Uchwałą Rady Gminy Główny Nr VII/66/24 z dnia 28 listopada 2024 r.. Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy, w szczególności wymagania w zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, rodzaje i minimalną pojemność pojemników oraz worków przeznaczonych do zbierania odpadów, warunki ich rozmieszczenia i utrzymania, częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów komunalnych, wymagania dotyczące kompostowania bioodpadów oraz inne obowiązki właścicieli nieruchomości. Regulamin nakłada na właścicieli nieruchomości obowiązek selektywnego gromadzenia i przekazywania przedsiębiorcy odbierającemu odpady komunalne albo do PSZOK następujących frakcji: papieru, szkła, tworzyw sztucznych, metali, opakowań wielomateriałowych, bioodpadów, popiołu, przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, zużytych opon, odpadów niebezpiecznych, tekstyliów i odzieży oraz innych odpadów komunalnych wskazanych w regulaminie. Właściciele nieruchomości zobowiązani są również do uprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego, mycia i naprawy pojazdów wyłącznie na zasadach określonych w regulaminie oraz do utrzymywania pojemników i miejsc gromadzenia odpadów w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym.

Uchwałą Nr XX/169/20 Rady Gminy Główny z dnia 28 maja 2020 r. Gmina określiła wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz warunki i tryb jej składania za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Właściciel nieruchomości objętej systemem obowiązany jest złożyć deklarację w Urzędzie Gminy Główny w terminie 14 dni od dnia zamieszkania na danej nieruchomości pierwszego mieszkańca lub powstania na

danej nieruchomości odpadów komunalnych. W przypadku zmiany danych będących podstawą ustalenia wysokości należnej opłaty właściciel nieruchomości zobowiązany jest do złożenia nowej deklaracji w terminie do 10 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiła zmiana. Deklaracja może być składana również za pomocą środków komunikacji elektronicznej, za pośrednictwem platformy ePUAP. Deklaracja elektroniczna powinna być opatrzona kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Rada Gminy Główny Uchwałą Nr LIV/452/23 dokonała wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi tj. od liczby mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość. Do końca 2024 r. opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi pozostawała na poziomie ustalonym od września 2023 r. i wynosiła 33,00 zł miesięcznie od mieszkańca. Uchwała przewidywała częściowe zwolnienie z opłaty dla właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi, którzy kompostowali bioodpady stanowiące odpady komunalne w przydomowym kompostowniku. Wysokość zwolnienia wynosiła 4,00 zł za osobę zamieszkującą nieruchomość. Po przeprowadzeniu analizy kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi Rada Gminy Główny podjęła Uchwałą Nr VII/68/24 z dnia 28 listopada 2024 r. wprowadzającą nową stawkę opłaty. Z uzasadnienia do uchwały wynika, że potrzeba zmiany wysokości stawki była związana ze wzrostem kosztów odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu Gminy. W przekazanych dokumentach wskazano stawkę podstawową na poziomie 38,70 zł miesięcznie od mieszkańca. Uchwała przewiduje również stawkę opłaty podwyższonej w przypadku niewypełniania przez właściciela nieruchomości obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych. W analizowanych dokumentach wskazano stawkę podwyższoną w wysokości 77,40 zł miesięcznie od mieszkańca, tj. dwukrotność stawki podstawowej 38,70 zł. Stawka z wolnienia części opłaty pozostała na tym samym poziomie.

Na terenie Gminy Główny funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Zasady jego działania zostały określone zarządzeniem Wójta Gminy Główny Nr 48/2024 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Głównych. Zgodnie z regulaminem właścicielem PSZOK jest Gmina Główny. Punkt zlokalizowany jest w miejscowości Główny przy ul. Skórczyńskiej i czynny jest w dniach oraz godzinach wskazanych w regulaminie. Do PSZOK przyjmowane są odpady komunalne pochodzące z terenu Gminy, w szczególności: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe, gruz budowlany w ilościach określonych regulaminem, opony samochodowe pochodzące z pojazdów o dopuszczalnej

masie całkowitej do 3,5 tony, makulatura, opakowania wielomateriałowe, metale, odpady biodegradowalne, baterie i akumulatory, przeterminowane leki i chemikalia, styropian, szkło, tworzywa sztuczne, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym oraz odzież i tekstylia. Regulamin PSZOK określa warunki przyjmowania odpadów. Odpady przyjmowane są nieodpłatnie, jeżeli spełniają warunki określone w regulaminie, pochodzą z nieruchomości objętej gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi oraz zostały odpowiednio posegregowane. Odpady niebezpieczne przyjmowane są jedynie w oryginalnych opakowaniach producenta z etykietą zawierającą nazwę produktu. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny przekazywany do PSZOK musi być kompletny. Regulamin wskazuje również przypadki, w których odpady nie są przyjmowane do PSZOK. Dotyczy to m.in. odpadów w ilościach wskazujących na pochodzenie z działalności gospodarczej, odpadów nieprawidłowo zabezpieczonych, zanieczyszczonych, zmieszanych, dostarczonych w sposób nieselektywny, odpadów pochodzących od podmiotów świadczących usługi remontowo-budowlane oraz odpadów z nieruchomości, których właściciele nie złożyli deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Obsługa PSZOK została uprawniona do żądania dokumentu potwierdzającego tożsamość i adres zamieszkania osoby dostarczającej odpady oraz do odmowy przyjęcia odpadów, jeżeli nie spełniają one wymagań regulaminu. Obsługa PSZOK prowadzi ewidencję przyjętych odpadów. W dokumentacji stosowany jest formularz przyjęcia odpadów, obejmujący m.in. dane wytwórcy odpadów, adres nieruchomości, z której pochodzą odpady, rodzaj dostarczonych odpadów, szacunkową ilość odpadów, uwagi, adnotacje pracownika PSZOK oraz podpis osoby dostarczającej odpady. Do regulaminu dołączona została również klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych. W 2025 r. regulamin PSZOK został zmieniony poprzez rozszerzenie katalogu odpadów przyjmowanych do punktu o odzież i tekstylia. Zmiana ta pozostaje zgodna z obowiązkiem zapewnienia selektywnego zbierania tej frakcji odpadów.

W toku audytu dokonano analizy zakresu czynności pracownika odpowiedzialnego za realizację zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi. Z przedłożonego zakresu czynności wynika, że do obowiązków pracownika należy m.in. obsługa i aktualizacja bazy podmiotów zobowiązanych do uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, prowadzenie ewidencji naliczeń i wpłat, prowadzenie postępowań podatkowych w trybie przepisów Ordynacji podatkowej, monitorowanie terminowości wpłat należności z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz przygotowywanie decyzji ustalających obowiązek uiszczenia opłaty. Do zakresu obowiązków pracownika należy również

przygotowywanie decyzji o umorzeniu opłaty lub rozłożeniu jej na raty, uzgadnianie rozrachunków, zaległości i nadpłat, potwierdzanie sald, sporządzanie obowiązującej sprawozdawczości w zakresie prowadzonych spraw oraz prowadzenie ewidencji pozostałych środków trwałych w użytkowaniu. Zakres czynności obejmuje zatem zadania administracyjne, ewidencyjne, sprawozdawcze i windykacyjne związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. W ramach przeprowadzonych czynności audytowych ustalono jednak, że pracownik nie przeprowadza kontroli w terenie, które mogłyby służyć weryfikacji danych wykazanych przez właścicieli nieruchomości w deklaracjach o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz faktycznego sposobu realizacji obowiązku selektywnego zbierania odpadów.

Brak czynności kontrolnych w terenie należy ocenić jako słabość organizacyjną systemu, ponieważ ogranicza możliwość bieżącej weryfikacji, czy liczba osób wykazanych w deklaracjach odpowiada faktycznej liczbie osób zamieszkujących daną nieruchomość. Ma to szczególne znaczenie w sytuacji występowania różnicy pomiędzy liczbą mieszkańców wynikającą z rejestru mieszkańców, a liczbą osób wykazanych w deklaracjach.

W toku obserwacji czynności wykonywanych przez pracownika odpowiedzialnego za obsługę systemu gospodarowania odpadami komunalnymi stwierdzono trudności w sprawnym posługiwaniu się systemem dziedzinnym wykorzystywanym do obsługi opłat, deklaracji i ewidencji danych. Pracownik nie wykazał pełnej znajomości funkcjonalności systemu, w szczególności w zakresie generowania zestawień oraz wykorzystywania informacji zgromadzonych w systemie do bieżącej weryfikacji deklaracji i należności.

Powyższe może ograniczać efektywność wykonywania zadań związanych z obsługą bazy podmiotów zobowiązanych do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, prowadzeniem ewidencji naliczeń i wpłat, monitorowaniem zaległości oraz sporządzaniem danych niezbędnych do sprawozdawczości i kontroli systemu. Zasadne jest zapewnienie pracownikowi dodatkowego instruktażu lub szkolenia z obsługi systemu dziedzinnego, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji dotyczących ewidencji deklaracji, naliczeń, zaległości, raportowania, generowania zestawień oraz weryfikacji danych.

W ramach audytu analizie poddano opis przedmiotu zamówienia dotyczący odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Z dokumentacji wynika, że przedmiot zamówienia obejmował świadczenie usług polegających na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych z terenu Gminy Główny, w szczególności odpadów niesegregowanych, zmieszanych oraz odpadów zbieranych selektywnie, takich jak papier, szkło, metale i tworzywa

sztuczne, bioodpady, odpady wielkogabarytowe oraz inne odpady wskazane w dokumentacji zamówienia.

Opis przedmiotu zamówienia został sporządzony w sposób odpowiadający podstawowym wymaganiom wynikającym z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz aktów prawa miejscowego obowiązujących na terenie Gminy. Dokumentacja określała zakres rzeczowy usługi, rodzaje odbieranych frakcji odpadów, częstotliwość odbioru z poszczególnych rodzajów zabudowy, zasady wyposażenia nieruchomości w worki lub pojemniki, sposób odbioru odpadów z PSZOK oraz obowiązek przekazywania odebranych odpadów do właściwych instalacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W dokumentacji zamówienia określono również obowiązki wykonawcy związane z organizacją odbioru odpadów, utrzymaniem pojemników w odpowiednim stanie technicznym i sanitarnym, zapewnieniem właściwego oznakowania worków i pojemników oraz wykonywaniem usługi zgodnie z harmonogramem. Powyższe rozwiązania należy ocenić jako prawidłowe pod względem formalno-prawnym, ponieważ pozwalają na realizację usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych zgodnie z przyjętymi regulacjami gminnymi.

W związku z powyższym opis przedmiotu zamówienia należy ocenić jako prawidłowy pod względem formalno-prawnym. Obszarem wymagającym szczególnej uwagi pozostaje natomiast praktyczny nadzór nad realizacją umowy, w tym dokumentowanie czynności kontrolnych, analiza raportów wykonawcy, weryfikacja danych BDO oraz kontrola zgodności rozliczeń z faktycznie odebranymi i zagospodarowanymi odpadami.

W toku audytu dokonano również analizy danych wykazanych w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Liczba mieszkańców gminy według danych GUS za 1995 r. wynosiła 9 673 osoby. Liczba mieszkańców gminy w roku sprawozdawczym, zgodnie z danymi pochodzącymi z rejestru mieszkańców, wynosiła 8 307 osób. Natomiast liczba mieszkańców wynikająca ze złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, według stanu na dzień 31 grudnia roku objętego sprawozdaniem, wynosiła 6 327 osób. Różnica pomiędzy liczbą mieszkańców wynikającą z rejestru mieszkańców, a liczbą mieszkańców wykazaną w deklaracjach wyniosła 1 980 osób. Oznacza to, że liczba osób ujętych w deklaracjach stanowiła około 76,2% liczby mieszkańców wynikającej z rejestru mieszkańców. Różnica ta wymaga wyjaśnienia, ponieważ może mieć wpływ na prawidłowość ustalenia dochodów z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz na bilansowanie się systemu.

W sprawozdaniu wykazano łączną masę odebranych odpadów komunalnych w wysokości 1 822,8330 Mg. Największy udział w strukturze odebranych odpadów stanowiły niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne o kodzie 20 03 01, których masa wyniosła 1 049,9500 Mg, co stanowiło około 57,6% wszystkich odebranych odpadów komunalnych. W dalszej kolejności wykazano zmieszane odpady opakowaniowe o kodzie 15 01 06 w ilości 260,7510 Mg, odpady ulegające biodegradacji o kodzie 20 02 01 w ilości 227,9740 Mg, opakowania ze szkła o kodzie 15 01 07 w ilości 144,1440 Mg, odpady wielkogabarytowe o kodzie 20 03 07 w ilości 73,3000 Mg, inne odpady nieulegające biodegradacji o kodzie 20 02 03 w ilości 38,6400 Mg, opakowania z papieru i tektury o kodzie 15 01 01 w ilości 27,5140 Mg oraz zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne o kodzie 20 01 36 w ilości 0,5600 Mg. Z danych sprawozdawczych wynika, że odpady komunalne zostały przekazane do zagospodarowania w łącznej masie odpowiadającej masie odpadów odebranych, tj. 1 822,8330 Mg. W sprawozdaniu wykazano, że część odpadów została przekazana do instalacji w ilości 1 567,3451 Mg, a w odrębnej tabeli wykazano przekazanie do instalacji kolejnych odpadów w ilości 255,4879 Mg. Suma tych wartości odpowiada łącznej masie odebranych odpadów komunalnych. Na podstawie danych sprawozdawczych ustalono, że masa odpadów komunalnych przypadająca na jednego mieszkańca ujętego w deklaracjach wyniosła około 0,288 Mg, czyli około 288 kg rocznie na osobę. Przy odniesieniu tej masy do liczby mieszkańców wynikającej z rejestru mieszkańców wskaźnik ten wyniósłby około 0,219 Mg, czyli około 219 kg rocznie na osobę. W sprawozdaniu za 2025 r. w części dotyczącej odpadów zebranych wykazano łączną masę odpadów w wysokości 373,9760 Mg. W tej grupie ujęto m.in. opakowania ze szkła o kodzie 15 01 07 w ilości 1,2800 Mg, leki inne niż wymienione w 20 01 31 o kodzie 20 01 32 w ilości 0,0860 Mg, zmieszane odpady opakowaniowe o kodzie 15 01 06 w ilości 3,6300 Mg, odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów o kodzie 17 01 01 w ilości 9,2600 Mg, odpady ulegające biodegradacji o kodzie 20 02 01 w ilości 16,3200 Mg, opakowania z papieru i tektury o kodzie 15 01 01 w ilości 9,2600 Mg, zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadów materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia o kodzie 17 01 07 w ilości 155,7600 Mg, materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03 o kodzie 17 06 04 w ilości 2,2600 Mg, zużyte opony o kodzie 16 01 03 w ilości 24,4000 Mg, tekstylia o kodzie 20 01 11 w ilości 26,2200 Mg, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne o kodzie 20 01 36 w ilości 7,1000 Mg oraz odpady wielkogabarytowe o kodzie 20 03 07 w ilości 118,4000 Mg. Największy udział w masie zebranych odpadów w 2025 r. stanowiły odpady budowlane i rozbiórkowe o kodzie 17 01 07, których masa wyniosła 155,7600 Mg, co stanowiło około 41,7% wszystkich zebranych

odpadów. Drugą istotną grupę stanowiły odpady wielkogabarytowe o kodzie 20 03 07 w ilości 118,4000 Mg, tj. około 31,7% łącznej masy odpadów. Łącznie odpady budowlane i rozbiórkowe, tj. odpady o kodach 17 01 01, 17 01 07 oraz 17 06 04, wyniosły 167,2800 Mg, co stanowiło około 44,7% wszystkich zebranych odpadów. Wykazanie w 2025 r. tekstyliów w ilości 26,2200 Mg potwierdza ujęcie tej frakcji w systemie selektywnego zbierania odpadów. Jest to istotne z punktu widzenia aktualizacji regulaminu PSZOK oraz rozszerzenia katalogu odpadów przyjmowanych przez punkt.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne, nie zostały objęte gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Dotyczy to w szczególności obiektów handlowych, usługowych, gastronomicznych, zakładów pracy, instytucji oraz innych nieruchomości, na których powstają odpady komunalne, mimo że nie zamieszkują tam mieszkańcy. Właściciele takich nieruchomości powinni samodzielnie zapewnić odbiór odpadów poprzez zawarcie umowy z uprawnionym podmiotem oraz posiadać dowody uiszczenia opłat za te usługi. Brak objęcia nieruchomości niezamieszkałych systemem gminnym nie stanowi sam w sobie nieprawidłowości, jeżeli rada gminy nie podjęła uchwały o ich objęciu systemem. Powoduje jednak konieczność prowadzenia przez Gminę nadzoru nad realizacją obowiązków przez właścicieli tych nieruchomości. W przeciwnym razie istnieje ryzyko, że część strumienia odpadów komunalnych powstających poza nieruchomościami zamieszkałymi nie będzie właściwie monitorowana. Analogiczna uwaga dotyczy nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, oraz innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Z przekazanych dokumentów wynika, że nie zostały one objęte gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Nieruchomości te mogą jednak generować odpady, zwłaszcza sezonowo, dlatego zasadne jest zapewnienie nadzoru nad sposobem pozbywania się z nich odpadów. Gmina powinna posiadać możliwość weryfikacji, czy właściciele takich nieruchomości mają zawarte umowy na odbiór odpadów oraz dokumenty potwierdzające wykonanie usług.

Mając na uwadze różnicę pomiędzy liczbą mieszkańców wynikającą z rejestru mieszkańców a liczbą osób wykazanych w deklaracjach, brak kontroli terenowych oraz pozostawienie poza systemem nieruchomości niezamieszkałych i rekreacyjnych, zasadne jest rozważenie działań służących uszczelnieniu systemu. Jednym z możliwych rozwiązań jest przeprowadzenie analizy zasadności zmiany metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi z metody opartej na liczbie mieszkańców na metodę powiązaną z ilością zużytej wody z danej nieruchomości. Przepisy dopuszczają wybór metody ustalenia

opłaty m.in. według liczby mieszkańców albo ilości zużytej wody z danej nieruchomości; ustawa przewiduje także możliwość zróżnicowania stawek według m.in. zużycia wody lub liczby mieszkańców. Metoda oparta na zużyciu wody może ograniczyć ryzyko zaniżania liczby osób faktycznie zamieszkujących nieruchomość, w szczególności w przypadkach, gdy osoby te nie są zameldowane albo nie zostały wykazane w deklaracji. Takie rozwiązanie może przyczynić się do zwiększenia szczelności systemu oraz bardziej adekwatnego przypisania kosztów gospodarowania odpadami do nieruchomości faktycznie generujących odpady.

Jednocześnie przed ewentualną zmianą metody naliczania opłaty zasadne byłoby przeprowadzenie analizy skutków finansowych, organizacyjnych i społecznych takiego rozwiązania, w szczególności w zakresie dostępności danych o zużyciu wody, sposobu rozliczania nieruchomości nieopomiarowanych, możliwości odliczania wody bezpowrotnie zużytej oraz wpływu zmiany metody na poszczególne grupy mieszkańców.

Wskazanie słabości kontroli zarządczej oraz analiza ich przyczyn, skutki lub ryzyka wynikające ze wskazanych słabości kontroli zarządczej, zalecenia oraz opinia audytora wewnętrznego w sprawie adekwatności, skuteczności i efektywności kontroli zarządczej w obszarze objętym zadaniem.

W art. 68 ust 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych ustawodawca określił, że kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Celem kontroli zarządczej jest zapewnienie w szczególności zarządzania ryzykiem – istotnego elementu, zwłaszcza w odniesieniu do systemu zgodności z przepisami prawa, aktualizacji i obiegu dokumentów, upoważnień, terminowości wydawanych decyzji, aktów i procedur wewnętrznych regulujących pracę na stanowisku ds. gospodarowania odpadami. Analiza przyczyn i skutków uchybień odnosi się do zakwalifikowania poszczególnych ustaleń do określonego poziomu ryzyka.

Gmina Głównyce posiada formalnie uregulowany system gospodarowania odpadami komunalnymi dla nieruchomości zamieszkałych. Przyjęto akty prawa miejscowego określające zasady odbioru i zagospodarowania odpadów, regulamin utrzymania czystości i porządku, wzór deklaracji, metodę i wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz zasady funkcjonowania PSZOK. System nie obejmuje nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne, ani nieruchomości, na których znajdują się domki

letniskowe lub które są wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Właściciele tych nieruchomości powinni zapewniać odbiór odpadów na podstawie indywidualnych umów z uprawnionymi podmiotami. Zakres czynności pracownika odpowiedzialnego za gospodarkę odpadami komunalnymi nie obejmuje albo w praktyce nie jest realizowany w zakresie kontroli terenowych służących weryfikacji danych wykazanych w deklaracjach oraz sposobu wykonywania obowiązków przez właścicieli nieruchomości. Stwierdzono istotną różnicę pomiędzy liczbą mieszkańców wynikającą z rejestru mieszkańców a liczbą osób wykazanych w deklaracjach. Różnica ta wyniosła 1 980 osób, co oznacza, że deklaracjami objęto około 76,2% liczby mieszkańców wynikającej z rejestru mieszkańców.

Opinia audytora w sprawie stanu kontroli zarządczej w badanym zakresie zadania audytowego.

W trakcie programowania przedmiotowego zadania audytor dokonał na podstawie przeprowadzonej analizy ryzyka wyodrębnienia obiektów, które następnie zostały poddane badaniom. W przeprowadzonych testach (rejestrach) audytor każdorazowo wyodrębnił badanie adekwatności, skuteczności, efektywności systemu kontroli zarządczej. W celu identyfikacji elementów składowych i mechanizmów wzajemnie ze sobą powiązanych procesów kontroli wykorzystano model kontroli wewnętrznej według COSO, przyjęty i stosowany w Unii Europejskiej i jednocześnie zalecany przez Ministerstwo Finansów do zastosowania w jednostkach sektora finansów publicznych jako standardy kontroli zarządczej. W opinii audytora obszar kontroli zarządczej w zakresie wymagań dotyczących oceny realizacji zadań odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych rodzi ryzyko w poniższej kwestii.

System gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Główny został formalnie zorganizowany i uregulowany. Wymaga jednak dalszego uszczelnienia, przede wszystkim poprzez wprowadzenie lub zwiększenie zakresu kontroli terenowych, weryfikację danych wykazywanych w deklaracjach oraz monitorowanie nieruchomości pozostających poza gminnym systemem. Zaleca się opracowanie planu kontroli terenowych obejmujących w szczególności nieruchomości, w przypadku których istnieje ryzyko zaniżenia liczby osób wykazanych w deklaracji, nieruchomości niezamieszkałe, obiekty usługowe, handlowe i gastronomiczne, nieruchomości wykorzystywane sezonowo oraz nieruchomości, wobec których występują zgłoszenia lub wątpliwości dotyczące prawidłowej segregacji odpadów. Dodatkowo zaleca się przeprowadzenie szkolenia stanowiskowego pracownika z obsługi

programu dziedzinnego wykorzystywanego do obsługi gospodarki odpadami komunalnymi, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji raportowych, ewidencyjnych i kontrolnych.

Informacje o prawach i obowiązkach kierownika audytowanej jednostki.

Sprawozdanie niniejsze sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, jako sprawozdanie wstępne. Audytowany może zgłosić na piśmie, w terminie 7 dni od otrzymania sprawozdania, dodatkowe wyjaśnienia lub umotywowane zastrzeżenia dotyczące treści sprawozdania. W przypadku zgłoszenia dodatkowych wyjaśnień lub zastrzeżeń audytor dokonuje ich analizy i w miarę potrzeby podejmuje dodatkowe czynności wyjaśniające w tym zakresie. Stwierdzenie ich zasadności w całości lub w części stanowi podstawę do zmiany lub uzupełnienia odpowiedniej części lub całości sprawozdania. W przypadku nie uwzględnienia dodatkowych wyjaśnień lub zastrzeżeń audytor przedstawia na piśmie swoje stanowisko wraz z uzasadnieniem. Brak odpowiedzi w oznaczonym terminie oznacza akceptację sprawozdania, co skutkuje zatwierdzeniem sprawozdania i uznaniem jego treści za ostateczną wersję. Adresatami sprawozdania końcowego jest kierownictwo Urzędu, drugi egzemplarz sprawozdania zostanie włączony do akt bieżących audytu.

Główczyce, dnia 20 maja 2026 r.

AUDYTOR WNEĘTRZNY

Katarzyna Jędruska